

FETELE MOARTE

JORGE IBARGÜENGOITIA ANTILLÓN, considerat unul dintre cei mai importanți scriitori ai literaturii latino-americane, s-a născut la Guanajuato, în Mexic, în 1928. Unic copil al cuplului Alejandro Ibargüengoitia Cumming și Maria de la Luz Antillón, rămâne fără tată la numai opt luni, urmând să fie crescut de mama lui, înconjurat fiind însă și de dragostea și grija celorlalte femei din familie. Influențat de dorințele familiei, începe să studieze ingineria, la care totuși renunță, pentru a urma Facultatea de Filozofie și Litere. Lucrează ca traducător, ca profesor de literatură spaniolă, ca jurnalist, scrie cronică pentru revista facultății și definitivează o extinsă și diversă operă literară, alcătuită din piese de teatru, povestiri, romane, povești pentru copii, dar și scenarii de film. Cu un interes de nestăpânit în ceea ce privește contextul social și istoric al Mexicului (în principal Războiul de Independență și Revoluția Mexicană), el încearcă să ofere o privire onestă și totodată critică asupra consecințelor unui trecut tumultuos. De aceea, în scrierile sale, de cele mai multe ori, Mexicul este personaj principal. Autorul este cunoscut pentru utilizarea ironiei, a comicalului și a umorului negru, dar și a reprezentărilor grotești.

Deși nu se cunosc foarte multe detalii despre viața lui Jorge Ibargüengoitia, în lucrările pe care le-a semnat întâlnim multe indicii și anecdote din viața sa personală, precum și descrieri ale statului Guanajuato, locul natal, pe care îl investește cu diferite denumiri imaginare și care îi servește drept cadru pentru multe dintre povești.

JORGE IBARGÜENGOITIA

Fetele moarte

Traducere din limba spaniolă și note de
COMAN LUPU

Prefață de
COLM TÓIBÍN

Postfață de
JUAN VILLORO

CLASICI AI LITERATURII

CAPITOLUL I

CELE DOUĂ RĂZBUNĂRI

1

Ni-i putem imagina: toți patru poartă ochelari negri, Scară conduce aplecat peste volan, pe scaunul de lângă el stă Neînfricatul Nicolás, care citește *Islas Marías*; pe locurile din spate, femeia se uită pe fereastră, iar căpitanul Bedoya moțăie.

Pufnind de oboseală, mașina de un albastru-cobalt urcă pe coasta de la Perro. Este o dimineață de ianuarie însorită. Pe cer, niciun nor. Fumul de la hornurile caselor plutește peste câmpuri. La început, drumul e lung și drept, dar, după ce treci de pantă, serpuiește printre nopalii de pe muntele Güemes.

Scară oprește mașina în San Andrés, vede că ceilalți trei au adormit, o trezește pe patroană, ca să plătească benzina, și intră în birt. Mănâncă jumări cu sos, fasole și un ou. Când își bea cea de-a doua ceașcă de cafea, intră în birt și ceilalți trei, buimaci de somn. Se uită la ei cu milă: ceea ce pentru el înseamnă începutul zilei pentru ceilalți este sfârșitul bairamului. Cei trei iau loc pe scaune, iar căpitanul i se adresează prevenitor chelneriței:

— Spuneți-mi, vă rog, ce aveți mai gustos.

Scară se ridică în picioare, iese afară și se învârte prin piață, cu mâinile în buzunare, mergând agale, cu pași mari, și ținând o scobitoare între dinți. Își încheie nasturii de la canadiană, fiindcă, deși soarele strălucește, bate un vânt rece. Se oprește ca să se uite la niște chiulăi care aruncă cu monede în perete, un joc de șotron diferit de cel pe care îl știe el. Își reia plimbarea și se întreabă

dacă nu cumva locuitorii din statul Mezcala sunt mai neghiobi decât cei din Plan de Abajo. Se mai oprește o clipă, ca să citească placa de pe monumentul ridicat în cinstea Fiilor Eroii – „Glorie celor care au murit pentru Patrie...” – și îi vede ieșind din birt pe cei trei pasageri – „încărcătura”, în limbajul șoferilor: căpitanul și Neînfricatul, amândoi îmbrăcați în civil, dar păstrând încă rămășițe din uniforma lor, cămașa verde-oliv, la al doilea, și cizmele de cavalerie, la primul, iar Serafina, în veșminte negre și boțite, care îi dezvelesc picioarele negricioase și subsuorile când se urcă în mașină. Odată instalați în mașină, cei trei apasă pe claxon, ca șoferul să vină grabnic și să-i ducă mai departe.

Și-au continuat drumul, care trece prin locuri faimoase: prin Aquisgrán el Alto – „Domnule Președinte, ne-au furat apa”, scrie pe o tăbliță de la intrarea în localitate –, unde Serafina are chef de o băutură răcoritoare; prin Jarápato, unde Scară face un popas ca să arunce un bănuț în cutia milei, într-o biserică ce se construiește cu danii de la șoferi; prin Ajiles, de unde își cumpără brânză; iar când trec pe lângă dealul Cazahuatē, căpitanul roagă să oprească mașina, ca să coboare să urineze – „ca să dau o semnătură”, spune el; iar în San Juan del Camino, unde este o Fecioară făcătoare de minuni, fac un popas ca să se odihnească.

Serafina intră în sanctuar (au aflat după aceea că a aprins o lumânare și că a rugat-o în genunchi pe Fecioară să-i poarte noroc în treburile ei, iar drept recunoștință anticipată, a înfipt în catifeaua roșie o inimioară de argint ca danie, de parcă Fecioara i-ar fi îndeplinit deja dorința). Între timp, cei trei bărbați s-au așezat la o masă în cofetărie și au comandat prăjituri, au stat de vorbă și au hotărât că ceea ce aveau de făcut era mai ușor de dus la bun sfârșit la lumina zilei. Însă când iese din sanctuar și li se alătură, Serafina nu este de acord cu ei și ordonă ca acțiunea să aibă loc pe timp de noapte.

Asta înseamnă că trebuie să mai stea vreo trei ore, pe care le petrec dormind sub un sapotier¹, la ieșirea din Jalcingo. Când încep să-i latre câinii din Salto de la Tuxpana, soarele stă să apună.

Salto de la Tuxpana este o localitate mare și sumbră, cu străzi prăfuite, cu becuri la câte două sute de metri unul de celălalt. Este faimos prin faptul că fiecare casă are câte o livadă de *guayabos*², însă porțile sunt închise. Copiii se joacă în stradă.

Scară oprește mașina la un colț unde, la lumina unui felinar de stradă, niște oameni mănâncă *pozole*, o mâncare din carne de porc. Neînfricatul Nicolás se dă jos, se îndreaptă spre cei din grup – care se uită lung la el – și se adresează ospătăriței:

— Scuzați deranjul, e vreo brutărie pe aici?

Ea îi răspunde că sunt trei brutării în localitate și îi dă adresele. Se duc cu mașina dintr-o parte într-alta a satului și de la o brutărie la alta, însă cea pe care o caută ei este tocmai cea de a treia.

— Se pare că asta este, spune Neînfricatul, care a coborât deja de trei ori din mașină și a cumpărat trei pungi de *campechanas*³.

Coboară din mașină cu toții. Cei trei bărbați se duc la portbagaj, iar Serafina se îndreaptă spre brutărie. E o casă modestă, cu ambele uși de la intrare deschise. Serafina se apropie cu grijă, încercând să nu fie văzută, se uită înăuntru și zărește, în spatele tejghelei, un bărbat stând pe un scaun și o femeie care face socoteli. Se întoarce la mașină. Scară, calm și cu un furtun în mână, trage benzină din rezervor ca să umple un bidon, iar căpitanul și Neînfricatul au scos două puști automate din portbagaj, le pun încărcătoarele și trag piedica – făcând destul zgomot – ca să verifice dacă funcționează. Căpitanul îi dă Serafinei pistolul.

¹ Arbore cu fructe dulci.

² Arbore tropical, cu flori albe și fructe dulci, cu coaja verde sau galbenă.

³ Pâini dulci, din făină, zahăr, sare și apă, din straturi de aluat, cu o formă rectangulară, circulară sau triunghiulară; între foile de aluat se întinde untură vegetală sau de porc.

Ceea ce s-a întâmplat după aceea rămâne neclar. Neînfricatul se oprește pe pragul uneia dintre uși, iar Serafina la celălalt. Ea îi spune bărbatului care stă la tejghea:

— Simón Corona, mă mai ții minte? Uite, ca să-ți aduci aminte de mine!

Ochește în sus și trage. Când termină de tras, bărbatul și femeia sunt sub tejghea. Neînfricatul Nicolás trage o rafală înăuntrul brutăriei și îi zice căpitanului, care se află lângă el:

— Acum trageți dumneavoastră, domnule căpitan.

— Nu. Eu stau aici doar ca să asigur acoperirea – și trage ochind spre trotuarul celălalt –, în caz că suntem atacați din spate.

Ultima parte a planului este executată de Neînfricatul. Intră în brutărie, stropește pe jos cu benzină, iese afară și aprinde un băț de chibrit, pe care îl aruncă pe podeaua umedă. Benzina se aprinde cu o explozie surdă, flăcările ies pe uși. În timp ce se îndreaptă spre mașină, Serafina alungă niște femei care veniseră să cumpere pâine și se uită fascinate la incendiu, spunându-le:

— Cărați-vă! Ce vreți să vedeți? Asta-i o treabă care nu vă privește!

După ce urcă toți patru în mașină, Scară face o manevră mai complicată decât de obicei, ca să întoarcă, după care accelerează și conduce nehotărât pe ulițele satului până ce nimerește ieșirea și, în sfârșit, se îndepărtează de Salto de la Tuxpana la fel cum a intrat, în lătratul câinilor.

2

Pagubele pe care le-a produs incendiul au fost estimate la trei mii cinci sute de pesos. Poliția a găsit pe jos patruzeci și opt de tuburi de cartuș, de calibru regulamentar. Toate gloanțele s-au înfipt în perete. Unul dintre ele a atins ușor umărul și brațul drept al Eufemiei Aldaco, aflată în interiorul brutăriei, provocându-i zgârieturi. Brutarul Simón Corona și angajata lui, domnișoara

Aldaco, singurele persoane care se aflau în brutărie când a avut loc incidentul, au suferit arsuri care nu le pun viața în pericol.

Agentul de poliție de la Ministerul Public a sosit la opt și jumătate la punctul de prim-ajutor, unde victimele primeau îngrijiri, și l-a întrebat pe medic dacă răniții sunt în stare să dea declarații, iar doctorul i-a răspuns că femeii îi dăduseră sedative, însă bărbatul este conștient. Agentul a intrat în încăperea unde se afla Simón Corona, bandajat și stând întins pe pat, și i-a pus întrebări.

Întrebare: Cum s-au petrecut faptele?

Răspuns: El stătea pe un scaun, în spatele tejghelei, așteptând ca domnișoara Aldaco să facă socoteala la ce se vânduse în cursul zilei, când a auzit o voce care i-a zis: „Mă mai ții minte?” și așa mai departe.

Î.: Și are vreo idee despre persoana sau despre persoanele care au fost autorii atacului?

R.: Nu se pune problema dacă are vreo bănuială, știe sigur – fiindcă a văzut-o stând în fața lui cu un pistol în mână – că responsabilă este doamna Serafina Baladro, domiciliată în orașul Pedrones, statul Plan de Abajo (așa cum apare scris în notă).

Î.: Și care ar fi motivul pentru care doamna menționată... etc.?

R.: Cică îi este rușine să mărturisească, dar în trecut trăise în mai multe rânduri cu doamna Baladro – „uneori locuiam împreună, alteori separat, pentru că are un caracter foarte dificil” –, până când a părăsit-o definitiv în timpul unei călătorii pe care cei doi au făcut-o la Acapulco, pentru că atunci a înțeles că ea nu este demnă de dragostea lui. Această despărțire a iscat în ea o ură atât de mare, încât l-a tot căutat timp de trei ani, până a dat de el.

Î.: Și știe cumva cine erau ceilalți atacatori?

R.: A zis că nu, însă îl poate descrie pe unul dintre ei, pentru că l-a văzut de aproape când i-a vândut niște *campechanas* cu câteva clipe înainte de incident – „nu era nici scund, nici înalt, nici tânăr, dar nici bătrân”.

Î.: Și are cumva știre despre cum au făcut rost atacatorii de pușca automată regulamentară și de pistolul de calibrul .45?

R.: Nu, însă a avut ocazia să constate, pe vremea când locuiau împreună, că Serafina Baladro a avut dintotdeauna relații cu cei din poliția federală.

După ce a luat declarația, după ce a fost încheiat și semnat procesul-verbal, agentul a făcut demersurile obișnuite, care constau în a prezenta raportul superiorilor săi, în a indica pe presupusa vinovată și în a solicita procuraturii statului Mezcala să se adreseze procuraturii statului Plan de Abajo să dea ordin agentului de la Ministerul Public din Pedrones ca acesta să ceară șefului poliției din localitatea menționată s-o prindă pe doamna Serafina Baladro, pentru a răspunde la capetele de acuzare care i se aduc.

Au trecut cincisprezece zile. Locuitorii din Salto de la Tuxpana începuseră să dea uitării împușcăturile, când agentul a primit următoarea telegramă:

„Interogați-l din nou pe declarant și verificați dacă, în 1960, în compania Serafinei Baladro, a participat la o înhumare clandestină.”

La cel de al doilea interogatoriu cu agentul de la Ministerul Public, Simón Corona a vrut ca, înainte de a face declarații, să i se explice mai multe lucruri: dacă este obligatoriu să dea informațiile care i se cer sau o face nesilit de nimeni – „sunteți aici pentru că sunteți constrâns sau pentru că așa vreți?”, „așa vreau”, „deci nu sunteți silit” –, dacă Serafina Baladro fusese capturată – „aici scrie că-i acuzată, prin urmare e deja înhățată sau pe aproape” –, dacă sentința pe care urmează s-o primească ea o să fie mai lungă în cazul în care el răspunde afirmativ la întrebarea ce îi va fi pusă – „este probabil că așa va fi”.

Mulțumit de aceste răspunsuri, Simón Corona i-a povestit agentului de la Ministerul Public despre Ernestina, Helda sau Elena. Agentul i-a citit procesul-verbal pe care l-a încheiat, declarantul nu a ridicat nicio obiecție în legătură cu conținutul acestuia și a semnat pentru conformitate. Această semnătură l-a costat șase ani de pușcărie.